

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ : คนอุดมศึกษาสุจริตคิดชอบ

The Honesty Higher Education Personnel Learning Community

กรองทิพย์ นาควิเชตร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

E-mail : Krongtip.Nakvichet@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สนองการแก้ไขปัญหาระดับชาติ พึงยึดแนวความคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ อันประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ที่ต่างตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ใช้ปัญญาร่วมกันพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักศึกษาให้ได้รับสิ่งที่ควรรู้ ทำงานได้ดี ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิชาการกับกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เน้นการพัฒนาคนในลักษณะที่มีการเรียนรู้ทุกจุดของชีวิต ให้เป็นผู้อุปนิสัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการศึกษาหาความรู้อย่างเป็นรูปธรรม บรรลุเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและสนองความจำเป็นของสังคม ให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาที่ทุกคนร่วมกันสร้างสังคมที่มีความสุจริต ประพฤติในทิศทางที่ถูกต้องอย่างเป็นรูปธรรมในระดับต่าง ๆ คือ 1) นักศึกษา มีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อนด้วยการเรียนรู้เพื่อให้มีทักษะในการเรียนรู้ และวิธีการแสวงหาความรู้วิชาการและวิชาชีพ ร่วมกับเพื่อน อาจารย์ บุคลากร หรือสถาบัน หรือจัดกิจกรรมเสริมสร้างความดีงาม ความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมกับพัฒนาคุณลักษณะที่ดีอื่น ๆ 2) อาจารย์ บุคลากรและผู้บริหารร่วมกันกำหนดนโยบาย พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ จัดแนวปฏิบัติและกระบวนการดำเนินงาน ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการ กิจกรรมพัฒนานักศึกษาร่วมหารือ วิจัย บริการวิชาการแก่สังคมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และผลิตหรือสนับสนุนนักศึกษาให้ผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ นำเสนอ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการหรือผลผลิตภายในสถาบัน และระหว่างสถาบัน 3) ชุมชนผู้ปกครอง สมาชิกของชุมชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับสถาบันอุดมศึกษาและร่วมกันจัดทำเครื่องมือและกระบวนการเรียนรู้สำหรับสมาชิกชุมชน นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร เน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ เกิดความซาบซึ้ง ภูมิใจในการทำกิจกรรมและเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ความดีงาม ซื่อสัตย์สุจริตและองค์ความรู้ไปพร้อมกัน ภายใต้การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในวาระต่าง ๆ

คำสำคัญ : ชุมชนแห่งการเรียนรู้ อุดมศึกษา ความซื่อสัตย์สุจริต

ABSTRACT

The higher education management, which emphasizes on the development of students' characters for the change - prone era responding to problem solving at the national level, should focus on learning community establishment. This involves personnel who see the importance of living happily together in a community using wisdom and those who are willing to develop students' learning and living quality so that they know what they should know and be able to work efficiently. Such development can be established through the integration of academic programs and student development programs. This involves the focus on learning every aspects of life to inculcate good characters, being honest and seeking concrete knowledge simultaneously. This would help insure building students' characters which reach the national higher education standard and respond to the needs of the society resulting in higher education learning community with honesty and concrete integrity at every level which are: 1) Students who should interact with teachers and peers to gain learning skills and methods in acquiring academic and vocational knowledge. They can also organize activities to promote integrity, honesty, and other desired characters. 2) Teaching staff, personnel, and executives who should collaborate to make policies, develop knowledge management skill, and determine guidelines and procedures by integrating knowledge with student development activities, brainstorming, researching, conducting community learning service, and produce or support students in making materials, presentation, and organizing activities to exchange knowledge or products at both intra and inter-institutional levels. 3) Community, parents, units involved both governmental and non-governmental who should learn from one another together with universities in building tools and learning procedures for community members, students, teaching staff, and personnel. It is important to focus on students' learning by doing so that they appreciate their action and be proud of what they do while learning how to bring bout integrity and integrity. This should be supported by the executives and units involved.

KEYWORDS: Learning community, Higher education, Integrity

บทนำ

จากปัญหาระดับชาติที่มีพฤติกรรมของบุคคลหลายประการอันกระทบต่อการพัฒนาสังคมไทย ปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับต้น คือ การทุจริต ประพฤติมิชอบ รัฐบาลจึงมีนโยบายแก้ไขปัญหานี้ กำหนดแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตในทุกองค์กรที่ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อพัฒนาคนในระยะยาว (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2559) รวมทั้งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคนที่สำคัญ มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาบัณฑิตสนองความต้องการของสังคมในวงกว้าง จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบแบบมีส่วนร่วม อาศัยนโยบายสถาบัน ผู้บริหารสนับสนุน อาจารย์เป็นต้นแบบ และร่วมกับนักศึกษาในการออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบบูรณาการ ส่งเสริมพฤติกรรมดีงามของนักศึกษา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละสถาบันและระหว่างสถาบัน ให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาของสังคมในการประพฤติสุจริต อันเชื่อมโยงกับการคิดดี คิดชอบ สมกับเป็นแหล่งสร้างคนดีมีคุณภาพสู่สังคมสนองนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดที่สนองนโยบายแห่งรัฐ ร่วมกันกำหนดและสนับสนุนส่งเสริมทุกสถาบันในการพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มีความประพฤติที่เอื้อการพัฒนาสังคมในปัจจุบัน ผ่านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการพัฒนานคนในลักษณะที่มีการเรียนรู้ทุกจุดของชีวิต ให้เป็นผู้อุปนิสัยที่ดี มีทักษะการเรียนรู้ควบคู่กับการศึกษาหาความรู้อย่างเป็นรูปธรรม ตามนโยบายรัฐบาลที่มียุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเสริมสร้างระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สู่เป้าหมายประการสำคัญ คือ การสร้างสุขแก่คนไทย ด้วยหลากหลายแนวทาง โดยมีเป้าหมายในมิติของคนในระยะยาวคือ พลเมืองมีส่วนร่วมและทำประโยชน์ต่อสังคม (กระทรวงยุติธรรม, 2560) ควรพัฒนาโดยใช้กระบวนการปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้จนซึมซับทางความรู้สึกรวมกันเป็นนิสัย (สุริยเดว ทริปาตี, 2560)

นั่นคือ เป็นไปในลักษณะพัฒนาสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาเดียวกัน อันจะส่งผลให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พร้อมสู่การพัฒนา

สาระสำคัญ

ในที่นี้อธิบายสาระสำคัญ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต อันเป็นคุณธรรมสำคัญและเกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความสุจริตคิดชอบ ดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์ เป็นการประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 402) เป็นคุณธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมสุขสงบ เจริญ ที่ควรได้รับการใส่ใจในการนำสู่การพัฒนาคน โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต ทั้งทางกาย คือ การตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามหน้าที่ตนเอง สุจริตทางวาจา คือ การพูดความจริง มีสาระประโยชน์ และสุจริตทางใจ คือ ละเว้นการคิดร้าย ละโมบอยากได้ของอันไม่พึงได้ อันเป็นที่มาของการสุจริตทางกายและวาจา เป็นพื้นฐานของการพัฒนาสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เคารพซึ่งกันและกัน สามารถร่วมกันพัฒนาตน พัฒนางานที่ทำร่วมกันและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ดี (ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร, 2559) เกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นพลเมือง คือ การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวม มีความตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาไม่ก่อปัญหาในสังคม เคารพสิทธิ์ผู้อื่น เคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง เคารพกติกาหรือกฎหมาย ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ผลดี คือ ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา ตระหนักในปัญหา ร่วมกันลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาของส่วนรวม (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2556) ควรพิจารณาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาควบคู่กันไป มีความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต โดยเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ศึกษาเรียนรู้ควบคู่กับวิชาการวิชาชีพและปฏิบัติร่วมกัน

2. ชุมชนแห่งการเรียนรู้

เมื่อก้าวถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องซึ่งตรงคือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร จากตัวบุคคล เอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและนำความรู้ไปใช้พัฒนางานได้ การจัดการความรู้ดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการ แต่ละความรู้ได้แก่ การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นและสำคัญต่อการทำงาน การเสาะแสวงหาความรู้ที่ต้องการ การปรับปรุง ดัดแปลงหรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะกับการใช้งานของตน การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน การนำประสบการณ์จากการทำงานและที่ประยุกต์ใช้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัดขุมความรู้มาบันทึกไว้ และการจัดบันทึกขุมความรู้และแก่นของความรู้สำหรับการนำความรู้ไปใช้งาน และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นเชื่อมโยงมากขึ้นเพื่อใช้ในการทำงานต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558 : 34 - 36)

การจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สถาบันจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการความรู้ อย่างน้อยเป็นการจัดการความรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาและการวิจัย และรายงานผลการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมทุกปี เป็นการจัดการความรู้ในภาพรวมของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารพึงให้ความสำคัญและสนับสนุนให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพราะการจัดการความรู้ เป็นกลไกช่วยให้ผู้บริหาร อาจารย์บุคลากร และนักศึกษา ได้พัฒนาตนเอง ดังนั้น ควรทำความเข้าใจคำว่าความรู้ทฤษฎีการเรียนรู้ ประเภทและระดับของความรู้ การจัดการความรู้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2555) เป็นเบื้องต้นสู่การอธิบายถึงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความสุจริตคิดชอบ ดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้ (Knowledge)

ความรู้มีที่มาจากองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่ประกอบด้วย มโนทัศน์หลัก โครงสร้างและช่องทางที่จะเข้าถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการต่อไปนี้ 1) รวบรวมค้นคว้าอย่างลึกซึ้ง 2) ทดลองปฏิบัติ วิเคราะห์ และสรุปสาระ 3) เกิดแนวคิด เนื้อหา และแนวทาง ที่เรียกว่าความรู้ 4) การสังเคราะห์แนวคิด เนื้อหา

แนวทาง บูรณาการมาเป็นความรู้ในระดับสูงขึ้น

ความรู้จึงเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ; ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับจากประสบการณ์; สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ; องค์วิชาในแต่ละสาขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 243)

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้

การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญ ในที่นี้เน้นนำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นหลัก (Brain Based Learning : BBL) เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ คือ สมองรับความรู้สึกจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ตาทำให้มองเห็น หูทำให้ได้ยิน จมูกทำให้ได้กลิ่น ลิ้นทำให้ได้รส และผิวหนังทำให้เกิดการสัมผัส การเรียนรู้เกิดที่สมองเกิดจากลงมือปฏิบัติด้วยตนเองหรือเป็นการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง ผ่านการเข้าร่วมหลากหลายรูปแบบตามความสนใจและแตกต่างระหว่างบุคคล ในการนี้สมองมีหน้าที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ ทั้งการรับรู้ การคิด การเรียนรู้ และการจำ ควบคุมการทำงานของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งควบคุมความรู้สึกและพฤติกรรม และการเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจสามารถรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมเข้าใจให้นักศึกษาอยากเรียนอยากรู้ ทำทนาย ปราศจากความเครียด รวมทั้งจัดการเรียนรู้แบบสร้างความเข้าใจโดยเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของเขาก็จะเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีจุดมุ่งหมาย จากประสบการณ์ในสถานการณ์จริง ได้อย่างเท่าเทียมกัน (ธีระ รุญเจริญ, 2555)

2.3 ประเภทและระดับของความรู้

2.3.1 ประเภทของความรู้

ความรู้มีหลายประเภท ในที่นี้สรุปเป็น 2 ประเภทที่สำคัญ (จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, 2557 : 31-32) คือ

1) ความรู้ที่ฝังลึกในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ในสมอง เป็นความรู้ที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นทักษะ หรือความรู้เฉพาะตัวคนที่ได้มาจากรับประสบการณ์ การเรียนรู้ ความเชื่อ พรสวรรค์ หรือความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน แทรกอยู่ในการกระทำของแต่ละคนที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ สามารถนำมาเล่าสู่กันฟัง แลกเปลี่ยนความรู้กัน ไม่สามารถจัดเป็น

ระบบหมวดหมู่ได้ เป็นความรู้ที่จับต้องไม่ได้ แต่บุคคลที่รู้นั้นบอกได้ เล่าได้ ผู้รับการถ่ายทอดความรู้ต้องใช้ความพยายามในการรับความรู้นั้น เช่น การสังเกต การคาดเดาสาเหตุปัญหาแล้วหาทางแก้ไขปัญหานั้นได้

2) ความรู้ที่เปิดเผย (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนสามารถบรรยายเป็นความรู้ให้ผู้อื่นรับทราบ และสามารถใช้ร่วมกันได้ เช่น ฐานข้อมูล หนังสือ สิ่งพิมพ์ เอกสาร ตำรา คู่มือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ รายงานต่าง ๆ เป็นความรู้ที่เป็นทางการ ผู้ที่ต้องการรู้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายกว่าความรู้ประเภทฝังลึกในตัวบุคคล

2.3.2 ระดับของความรู้

ความรู้มีหลายระดับ คือ

1) รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร (Know - what) คือ รู้ข้อเท็จจริงเป็นความรู้เชิงทฤษฎี เกิดขึ้นในผู้สำเร็จการศึกษา ได้มาจากการเรียนรู้ มักนำความรู้นี้ไปใช้ประโยชน์ได้

2) รู้วิธีการ (Know - how) คือ ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท เกิดจากการเรียนรู้ในการศึกษาเล่าเรียนและประสบการณ์การทำงานมาระยะหนึ่ง บุคคลจึงรู้วิธีการทำงาน สามารถนำความรู้มาปรับใช้ในบริบทต่าง ๆ

3) รู้เหตุผล (Know - why) คือ ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงใช้ความรู้นั้นได้ในบางบริบทและไม่เหมาะสมกับบางบริบท

4) ใส่ใจกับเหตุผล (Care - why) คือ ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อซึ่งเป็นแรงผลักดันจากภายในให้กระทำสิ่งนั้น ๆ เมื่อเผชิญสถานการณ์ เป็นความริเริ่มสร้างสรรค์มีการประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่กับความรู้ที่ได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ นำมาใช้ในการปฏิบัติงานพัฒนางาน

ความรู้จะช่วยให้บุคคลทำงานให้สำเร็จได้ดี ทั้งงานส่วนบุคคลและงานขององค์กร ความรู้เป็นทรัพย์สินที่มีค่าจำเป็นต้องมีการจัดการ อาจารย์เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบสำคัญในการพัฒนานักศึกษาจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ มีวิธีการปฏิบัติงานที่ดี ต้องวิจัย บริการวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้

2.3.3 การจัดการความรู้

“การจัดการความรู้”เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของบุคคลและองค์กร เพื่อสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพการทำงานโดยการรวมกลุ่มกัน กำหนดสิ่งที่ควรรู้ เรื่องที่ควรรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จากประสบการณ์ของสมาชิก ผสมผสานความรู้จากแหล่งข้อมูลทั่วไป มีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การทดลอง ตรวจสอบ สังเคราะห์ นำความรู้ไปใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในระดับบุคคล การร่วมกระบวนการจัดการความรู้ช่วยเสริมสร้างการตระหนักในคุณค่าและความสามารถที่เป็นความรู้ฝังลึกในตัวบุคคล เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีปฏิบัติงาน จนประสบความสำเร็จในระดับองค์กร (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559) การจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาจึงช่วยให้เกิดการพัฒนาคณาจารย์ การจัดการศึกษา โดยเน้นการเรียนรู้เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน สมาชิกในสถาบันต่างเสริมพลังกันแบบกัลยาณมิตร ส่งผลให้สถาบันจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เข้มแข็ง เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ผู้มีส่วนร่วมดำเนินการทุกฝ่าย จำเป็นต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นคนเท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงจะเกิดขึ้นได้ดี มีจิตจดจ่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้สุนทรียสนทนา หลีกเลียงการโต้เถียงเพื่อเอาชนะ ใช้วิธีการทางบวก เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใช้ความเอื้ออาทร เปิดเผย จริงใจ เชื่อถือ ไว้วางใจกัน และมีสติในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยตลอด เรียนรู้ร่วมกันด้วยการปฏิบัติ มุ่งจัดการความรู้ให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จด้วยดี เชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถาบันอื่น เกิดเป็นเครือข่ายการจัดการความรู้ (กนกอร สมปราชญ์, 2559 : 88 - 89) มีขั้นตอนสำคัญ คือ กำหนดความรู้หลักที่จำเป็นต่อการทำงานหรือกิจกรรม เสาะแสวงหา ค้นหาความรู้ที่ต้องการ ปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะสมกับการใช้งาน สื่อสารถ่ายทอด ประยุกต์ใช้ความรู้และเทคโนโลยีในการทำงาน นำประสบการณ์ในการใช้ความรู้ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และบันทึกไว้ จัดบันทึกความรู้ จัดเก็บความรู้แก่นความรู้ไว้ใช้ในการทำงาน และเรียนรู้จากการใช้ความรู้ เมื่อผู้บริหารและอาจารย์เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษา จัดกระบวนการค้นหาประเด็นความรู้

ที่ต้องพัฒนาในสถาบัน ค้นหาความรู้และสิ่งที้นักศึกษาควรพัฒนาที่เป็นต้นแบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึก นำสู่การปฏิบัติ นำผลการทำงานมาพูดคุย เสนอแนะกัน ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เป็นวงจร เป็นการจัดการความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองปัญหาและความจำเป็นของสังคม

2.3.4 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เป็นกลุ่มบุคคลที่ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ มีทักษะและกระบวนการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำความรู้มาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเองและสถาบันหรือชุมชน (สนอง โลหิตวิเศษ ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2558) มีที่มาจากองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และสถาบันการศึกษาแห่งการเรียนรู้ (Learning School) เนื่องจากสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของทุกคนทั้งในและนอกสถาบันและจำเป็นต้องขยายสู่การสร้างสถาบันให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School Learning Community) ส่งเสริมการเรียนรู้ ให้คุณค่าของการเรียนรู้ โดยอาศัยกระบวนการของความร่วมมือ และเป็นกระบวนการต่อเนื่องของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และชุมชน โดยมุ่งเน้นร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักศึกษารู้สิ่งที่ควรรู้ทำงานได้ ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และประเมินผลหลากหลายวิธีอย่างเหมาะสมในสิ่งที่ต้องวัดและประเมินให้สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่เรียนรู้อย่างมีคุณภาพมีตัวบ่งชี้ชัดเจน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ในสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552 : 205 – 210) ชุมชนแห่งการเรียนรู้มี 3 ระดับ ประยุกต์อธิบายในลักษณะโครงสร้างสำหรับสถาบันอุดมศึกษาคือ 1) ระดับนักศึกษา แสดงบทบาทในการเรียนรู้ 2) ระดับวิชาชีพ (Professional) อาจารย์ บุคลากร และผู้บริหารจะต้องพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษา และ 3) ระดับชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนไปพร้อมการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ จึงต้องมีหลักการ คือ ทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

ต้องมี “การร่วมกันทำ” (Collaboration) โดยควรสร้างวัฒนธรรมร่วมกันตามกระบวนการดังกล่าวเพื่อพัฒนา นักศึกษา ต้องมีองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5 ประการ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ในสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552 : 207) ดังนี้

1) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม เน้นการแบ่งอำนาจ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้อง

2) การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของนักศึกษา

3) การมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน นำไปสู่แบบแผนพฤติกรรมที่ทุกคนปฏิบัติ

4) มีเงื่อนไขและสภาพการณ์ที่สนับสนุน ทั้งด้านกายภาพ โครงสร้างการติดต่อสื่อสาร เวลา สถานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในบรรยากาศการยอมรับและไว้วางใจกัน เปิดใจรับข้อมูลย้อนกลับ

5) มีแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้ แนวปฏิบัติที่ดี เป็นวิธีปฏิบัติ วิธีดำเนินงาน หรือขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำให้สถาบันประสบความสำเร็จหรือสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมาย เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพนั้น ๆ มีหลักฐานของความสำเร็จปรากฏชัดเจน โดยมีการสรุปวิธีปฏิบัติ หรือขั้นตอนการปฏิบัติ ตลอดจนความรู้และประสบการณ์ บันทึกเป็นเอกสาร เผยแพร่ให้หน่วยงานภายในหรือภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ แนวปฏิบัติที่ดี มีประโยชน์ในการช่วยกระตุ้นการทำงานของบุคลากร เสริมสร้างลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ของสมาชิก สร้างวัฒนธรรมคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษา เกิดพัฒนาการขององค์การแห่งการเรียนรู้ ช่วยประหยัดทรัพยากรในการดำเนินงาน ซึ่งสถาบันควรมีการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งด้านการบริหารจัดการ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ ในสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552 : 229 – 231; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558 : 36) งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามีดังนี้

การวิจัยรูปแบบพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิก พบว่า รูปแบบมี 6 องค์ประกอบ

คือ 1) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม มีแนวทางในการปฏิบัติ 3 ประการ คือ มีการแบ่งปันอำนาจ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีการส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำ 2) ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม มีแนวทางในการปฏิบัติ 2 ประการ คือ มีค่านิยมและวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาผู้เรียน และค่านิยมและวิสัยทัศน์เพื่อการทำงานร่วมกันของบุคลากร 3) การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์การเรียนรู้ มีแนวทางในการปฏิบัติ 2 ประการ คือ การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์การเรียนรู้เพื่อประโยชน์ของผู้เรียน 4) สภาพการณ์ที่สนับสนุน มีแนวทางในการปฏิบัติ 2 ประการ คือ มีโครงสร้างทางกายภาพ และมีโครงสร้างทางทรัพยากรบุคคล 5) มีแนวปฏิบัติที่ตีร่วมกัน มีแนวทางในการปฏิบัติ 2 ประการ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ 6) ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ มีแนวทางในการปฏิบัติ 2 ประการ คือ มีการพัฒนามิติบุคลากรให้ร่วมกันพัฒนาผู้เรียน และมีการพัฒนาสังคมในองค์กรให้ทุกส่วนฝ่ายรวมทั้งนักศึกษาร่วมกันพัฒนานักศึกษา (สิวรี พิศุทธิ์สินธพ, 2553 : 133 - 191)

การวิจัยตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการและแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (วทัญญู ภูครองนา, 2558 : 108 - 113)

การวิจัยรูปแบบพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) บุคคลที่มีความรอบรู้ ได้แก่ สร้างความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้บุคคลมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในการพัฒนาพื้นที่ ริเริ่มวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ กำหนดกรอบพัฒนาให้สอดคล้องบริบท และลดภาวะความเครียดของสถานศึกษาในการเปลี่ยนแปลง 2) รูปแบบความคิด ได้แก่ ปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์แนวทางจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นที่ ให้บุคลากรยอมรับในผลกระทบอันอาจเกิดขึ้น และเสนอแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนให้

สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นบนพื้นฐานของท้องถิ่นที่ผ่านการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งและแนวทางแก้ไขปัญหามุ่งเน้นวิสัยทัศน์ความเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น เน้นมุ่งจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม 4) การเรียนรู้เป็นทีม ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมให้เห็นความสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดกิจกรรมร่วมกัน มีกลไกปลูกฝังความเป็นเจ้าของทีมงาน จัดกิจกรรมเสริมสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม เชื่อมโยงระบบย่อย สถานศึกษาปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยกำหนดยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วม (ร่าพิง ชำนาญ, 2553 : 175 - 218)

การวิจัยตัวแบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการความรู้ คือ ผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบการบริหาร พฤติกรรมคนในองค์กร การจัดการสารสนเทศ เทคโนโลยี และการวัดผล (ชินวัฒน์ ศาสตนันท์ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ โกมล ไพศาล, 2556)

2.3.5 การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความสุจริตคิดชอบ

การพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ ประพฤติดีงาม ซื่อสัตย์สุจริต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ เป็นบทบาทของบุคคลในสถาบัน ได้แก่ อาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากร รวมทั้งตัวนักศึกษาเอง (วิชัญ เครืองาม ในกระทรวงศึกษาธิการ ครูสภาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554 : 49 - 80) ร่วมกันพัฒนาความดีงามควบคู่กับการศึกษาหาความรู้อย่างเป็นรูปธรรมด้วยความตระหนักรู้ มีเจตคติที่ดีในความสำเร็จของการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองดังกล่าว (สุมน อมรวิวัฒน์, 2557) เนื่องจากเจตคติ เป็นท่าทีหรือความรู้สึก เป็นความคิดเห็นของบุคคลเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 33) ร่วมกันเรียนรู้และจัดการเรียนรู้จนประสบความสำเร็จ (Jones, Walter, 2010) นั่นคือการจะเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต จำเป็นต้องเริ่มต้นจาก

การยอมรับว่าเป็นเรื่องดี นำภาคภูมิใจ นำที่จะปฏิบัติ คือ เกิดจากการคิดดี คิดชอบเป็นเบื้องต้น เป็นที่มาของคำว่า สุจริตคิดชอบ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน สอดคล้อง มาตรฐานคุณวุฒิ สอดคล้องและสนับสนุนคุณลักษณะ ของบัณฑิตดังที่กล่าวแล้ว สามารถอธิบายเชื่อมโยงได้กับ การพัฒนานักศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองที่กล่าวมาแล้ว เป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต

ในการนี้ ผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เกิดผลดี คือ อาจารย์ ซึ่งในปัจจุบันอาจารย์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษา ต้องมี คุณลักษณะพิเศษกว่าอาจารย์ดีในอดีต กล่าวคือ จำเป็น ต้องมีเป้าหมายสำคัญที่มุ่งพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา สู่การดำเนินการสร้างโอกาสการเรียนรู้ ใช้กระบวนการ สื่อสารที่ดี กระตุ้น จูงใจให้นักศึกษาอยากเรียนอยากรู้ ในเวลาเดียวกันครูทำหน้าที่สนับสนุนให้นักศึกษาได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ จัดโอกาสให้นักศึกษาได้ลงมือทำงาน ในสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อให้เขาได้เผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างลงมือทำงาน หมั่นประเมินการเรียนรู้ของ นักศึกษาอย่างหลากหลายวิธีการ ทั้งช่วงขณะที่เขาเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ ในเวลาเดียวกันอาจารย์ต้องประเมิน การทำงานของตนเองและหาข้อบกพร่อง หรือจุดที่ควร พัฒนาแล้วดำเนินการพัฒนาตนเองในเรื่องนั้น แม้ไม่มี ปัญหาใดก็จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งเรื่องความรู้ วิธีการสอน เนื้อหาและความคิด วิธีการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา จากเพื่อนอาจารย์ หรือกลุ่มเพื่อนอาจารย์ที่ต้องหมั่น พบปะพูดคุยกันถึงข้อค้นพบต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และหาแนวทางพัฒนานักศึกษาร่วมกันอยู่เสมอ พัฒนา ทั้งความรู้และความคิด อาจารย์ต้องมุ่งทำงานเพื่อพัฒนาศิษย์ การคิดและการกระทำต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ ที่จะเกิดแก่นักศึกษาอย่างรอบด้าน อาจารย์ต้องพัฒนาตนเอง ด้วยกระบวนการที่ดีที่สุด คือ เรียนรู้จากผู้ร่วมวิชาชีพ คือ อาจารย์ด้วยกันเอง ที่เรียก Professional Learning Community : PLC โดยมีผู้บริหารเป็นจุดประกายความคิด จัดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของอาจารย์ให้เกิดความ ทำหาย บันเทิง เพื่อเป้าหมายสุดท้ายเพื่อพัฒนานักศึกษา

ร่วมกันคิด ปฏิบัติการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยตัวของ อาจารย์เองกับเพื่อนอาจารย์ ด้วยความศรัทธางานการเป็น อาจารย์ ควบคู่การพัฒนาการศึกษาให้มีความเป็นพลเมือง เพราะความเป็นพลเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญและเป็น ประโยชน์ต่อโลก ที่อยู่ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง (เชษฐา พวงรัตน์, 2559 : 29 – 88) โดยเฉพาะเน้น เรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอันเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาให้ลักษณะเป็นผู้อุปนิสัย ที่ดี โดยอาจารย์ดำเนินงานร่วมกับบุคลากร พัฒนานักศึกษา และผู้นำนักศึกษาในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั่วทั้ง สถาบัน

การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหารดังกล่าว เป็นการ ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ร่วมกับฝ่ายพัฒนานักศึกษาเป็นหลัก มีผู้บริหารฝ่ายอื่น ๆ สนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของ อาจารย์ในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนานักศึกษา แบบบูรณาการ ภายใต้การนำของผู้บริหาร นำนโยบายและ หลักสูตรที่บูรณาการการพัฒนาการเรียนรู้อุปสู่การปฏิบัติ มีการสนับสนุน กำกับติดตาม อาจารย์ด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยนำผลประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไปใช้ ปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาทุกช่วงเวลา จัดทำและปรับ เปลี่ยนแผนการศึกษา ในกระบวนการควบคุมกำกับติดตาม ในระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาการเรียนรู้ แก่นักศึกษาในทุกโอกาส ให้เป็นผู้อุปนิสัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการศึกษาวิชาการและวิชาชีพ ในการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ที่ต้องอาศัยประสิทธิภาพของการบริหาร จัดการ การจัดเรียนการสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุ บำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งควรเป็นไปแบบบูรณาการ มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่หลากหลายควบคู่กับ การวิจัยเกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดี

แนวปฏิบัติที่ดีของการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม สุขสงบ เอื้อต่อการพัฒนาในมิติต่าง ๆ เป็นเรื่องสำคัญ อันจะ นำมาซึ่งการพัฒนาความเจริญในด้านต่าง ๆ อาจมีที่มีจาก หลายแนวทาง ในที่นี้เน้นการพัฒนาบุคคลให้เรียนรู้ ซึมซับ และมีการใช้ชีวิตอย่างซื่อสัตย์สุจริต โดยการเรียนรู้ที่จะ พัฒนาตนเองให้มีความคิดเห็นและประพฤติดสอดคล้องกัน คือ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พร้อมและเข้าร่วมรับการ

พัฒนาอย่างกระตือรือร้น ซึ่งเป็นสาระสำคัญหนึ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ เนื่องจาก “การเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 นั้น หลายส่วนแตกต่างกันแบบตรงกันข้ามกับการเรียนรู้แบบเดิม ๆ ที่เราค้นเคย โดยตัวการที่สำคัญที่สุด คือ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและพลิกผัน รวมทั้งชุดความรู้ที่เป็นความจริงและใช้ได้ผลก็หมดสภาพไป มีความรู้ชุดใหม่ขึ้นมาแทนที่ เป้าหมายหลักของการเรียนรู้ยุคนี้ จึงไม่ใช่ตัวเนื้อหาหรือสาระความรู้แต่เป็นการฝึกทักษะ (และฉันทะ) ของการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต” เนื่องจากการเรียนเพียงให้ได้ความรู้นั้นไม่เพียงพอ นักศึกษาต้องมีทักษะและฉันทะในการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ผนวกจิตสำนึกความเป็นคนดีมีแรงบันดาลใจที่จะสร้างเนื้อสร้างตัว ที่จะทำคุณประโยชน์ (วิจารณ์ พานิช, 2557 : คำนำ, 10 - 13) การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้บุคคลอุดมศึกษามีความซื่อสัตย์สุจริตจึงเป็นแนวปฏิบัติพื้นฐานในการพัฒนาคนที่สำคัญ

การดำเนินงานพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ที่มุ่งประเด็นให้บุคคลทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษาร่วมกันพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้อุปนิสัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นพลเมืองควบคู่กับการศึกษาหาความรู้ เป็นพื้นฐานของการพัฒนาอื่น ๆ ด้วยการเรียนรู้แบบเสวนา วิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ ให้เกิดการซึมซับทางความรู้สึก จนเป็นนิสัย ประยุกต์อธิบายการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3 ระดับ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ในสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552 : 205 – 210; สุริยเดว ทริปาตี, 2560) และประมวลเป็นบทบาทของบุคคลแต่ละกลุ่ม ได้ดังนี้

1) ระดับนักศึกษา เป็นระดับที่นักศึกษามีการเรียนรู้เพื่อสร้างความหมาย (Meaning Making) เพื่อให้มีความรู้ทักษะในการเรียนรู้ และวิธีการแสวงหาความรู้

บทบาทของนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ตระหนักและวิเคราะห์ปัญหา ลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาของส่วนรวม โดยร่วมกับเพื่อนนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และผู้บริหาร ดำเนินงาน ดังนี้

- (1) การเข้าร่วมหรือจัดตั้งชมรม กลุ่ม เรียนรู้และจัดกิจกรรมการประพาสสุจริต คิดและประพาสสุจริต
- (2) ร่วมกับอาจารย์หรือสถาบันจัดกิจกรรมการพัฒนาความดีงาม การประพาสสุจริต คิดและประพาสสุจริต ในกลุ่มนักศึกษาและเยาวชนในชุมชน รวมทั้งร่วมกิจกรรมบริการ

วิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาชุมชน

2) ระดับวิชาชีพ (Professional) เป็นระดับที่อาจารย์ บุคลากร และผู้บริหารจะต้องพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ ด้วยการศึกษา ค้นคว้า ไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน

บทบาทของอาจารย์ บุคลากรและผู้บริหาร สามารถดำเนินงานดังนี้

1) บทบาทของอาจารย์ บุคลากรสามารถดำเนินงาน ดังนี้

- (1) อาจารย์และบุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้และพัฒนาอยู่เสมอ เป็นต้นแบบของผู้อุปนิสัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต และร่วมกับผู้บริหารกำหนดนโยบายพัฒนานักศึกษา

- (2) อาจารย์ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้สืบเสาะหาความรู้ โดยอาจารย์เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ และอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสิ่งรอบตัว ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานพร้อมกับต้องคความรู้ นำไปต่อยอดในการทำงานในชีวิตจริงในอนาคต (นิธิ วัตวิญญ์พงศ์ และปฐมภรณ์ วิโรจน์พันธุ์, 2558 : 27 - 68) บูรณาการการพัฒนาความดีงามและการประพาสสุจริต โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคลากรและนักศึกษา

- (3) ทำวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาสังคม ได้แก่ การศึกษาวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน การศึกษาแนวทางแก้ไขการประพาสสุจริตของบุคคลที่เกี่ยวข้องบางกลุ่ม

- (4) การบริการวิชาการแก่สังคมเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกดีงามแก่คนในชุมชน การป้องกันการทุจริต ประพาสสุจริต แบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการกับการบริการวิชาการอื่น ๆ

- (5) การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนานักศึกษา บูรณาการ การประพาสสุจริต สุจริต คิดดีงาม

- (6) การผลิตหรือสนับสนุนนักศึกษาให้ผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดช่วงของชีวิต การเป็นผู้อุปนิสัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต การป้องกันการทุจริต ประพาสสุจริต ควบคู่กับการศึกษาหาความรู้ทางวิชาการวิชาชีพ

2) บทบาทของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายวิชาการและฝ่ายพัฒนานักศึกษาสามารถดำเนินงานดังนี้

(1) ผู้บริหารปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้ปรากฏเป็นต้นแบบ และร่วมกันกับอาจารย์และบุคลากรกำหนดและมอบนโยบายในการพัฒนาทุกคนสู่การเป็นผู้ประพฤติดังงาม ซื่อสัตย์สุจริต

(2) ใช้พื้นที่และศักยภาพของห้องสมุดสถาบันพื้นที่อื่น ๆ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบัน เป็นศูนย์กลางของข้อมูลทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถาบัน และเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อศึกษาค้นคว้า มีบทบาทในการพัฒนาคน ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้และความดี

(3) สนับสนุนกิจกรรมบูรณาการการเรียนรู้วิชาการวิชาชีพกับกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเพื่อเสริมการเรียนรู้ทุกโอกาสในการสร้างอุปนิสัยที่ดี ซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาและอาจารย์เป็นรูปธรรม

(4) สนับสนุนให้อาจารย์และนักศึกษาศึกษาบริการวิชาการแก่สังคม บูรณาการการพัฒนาความดีงามและการประพฤติชอบแก่คนในสังคม

(5) จัดประกวด นำเสนอ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการและผลผลิตจากกิจกรรมโดยนักศึกษาและอาจารย์ภายในสถาบันและระหว่างสถาบัน

(6) พัฒนาอาจารย์ หลักสูตรและการสอน มีมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และการประเมินที่สอดคล้องกัน

3) ระดับชุมชน เป็นระดับที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง สมาชิกของชุมชน และผู้นำชุมชนในการสร้างและร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุวิสัยทัศน์ของสถาบันอุดมศึกษา และชุมชนตามบทบาทของแต่ละกลุ่มบุคคล ได้แก่ องค์กรส่วนท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้ หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ศึกษาธิการจังหวัดจังหวัดต่าง ๆ สมาคมที่เกี่ยวข้องดำเนินงานดังนี้

(1) มอบนโยบาย การสร้างวัฒนธรรมการประพฤติดังงาม ซื่อสัตย์สุจริต คัดชอบในสถาบันอุดมศึกษาทั่วทั้งองค์กร

(2) ประสานความร่วมมือจากผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารสถาบันต่าง ๆ ในการร่วมกันสร้างชุมชน

แห่งการเรียนรู้ พัฒนาอาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาให้มีคุณลักษณะดีงาม ประพฤติชอบ

(3) จัดผู้รับผิดชอบ ทั้หน่วยงานย่อย และกลุ่มบุคคลรวมทั้งจัดโครงสร้างการทำงานระดับอุดมศึกษาอย่างเชื่อมโยงกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาชีวศึกษา พร้อมกับสนับสนุนกำลังคน งบประมาณ เทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรอื่น

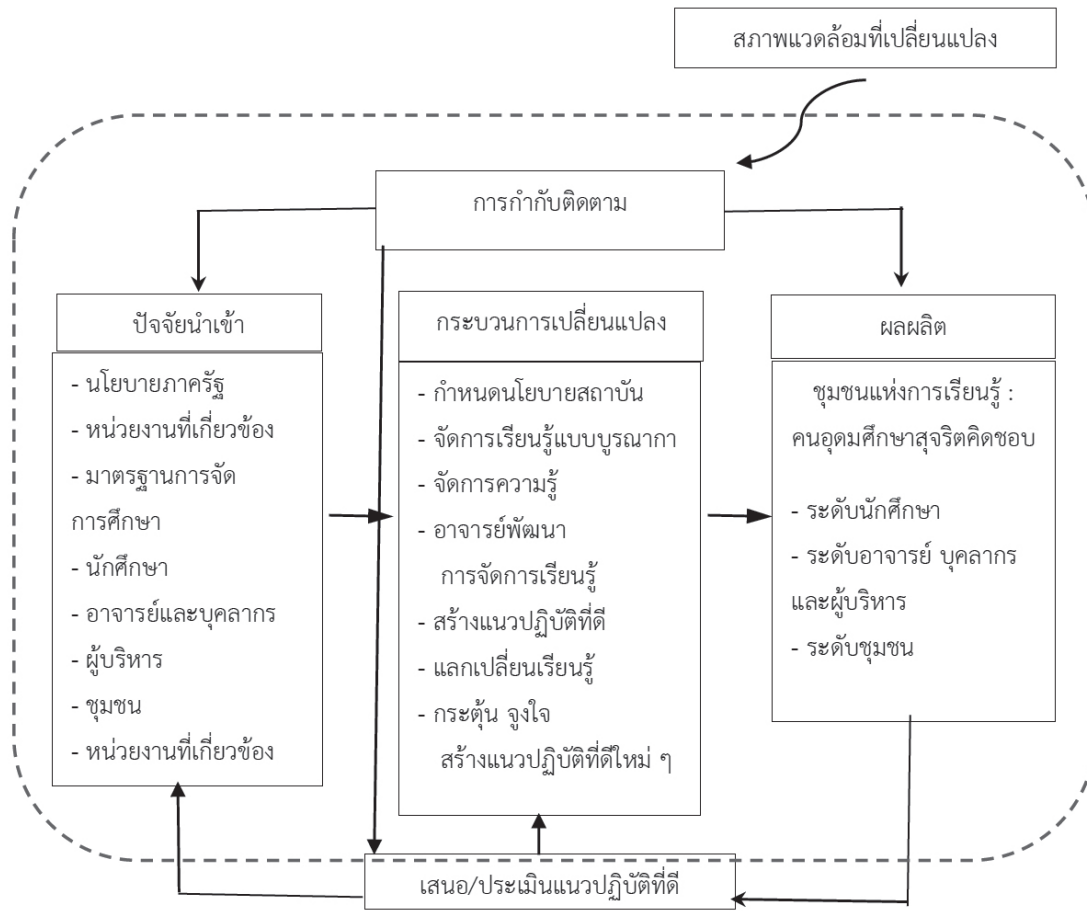
(4) กระตุ้น ติดตามการดำเนินงานจัดกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง

(5) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายสถาบัน เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดให้มีการจัดประกวด เสวนา และนิทรรศการเผยแพร่ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการประชุมวิชาการ เอกสารวิชาการ

(6) ติดตามผลการดำเนินงานดังกล่าวอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนให้มีการรวบรวมแนวปฏิบัติที่เพื่อการนี้

สรุป

สรุปการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ดังภาพประกอบ 1 จากภาพประกอบ 1 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถาบันคนอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความซื่อสัตย์สุจริต สืบเนื่องจากการมีเจตคติที่ดีต่อการประพฤติชอบ นับเป็นการคิดชอบที่จะช่วยสร้างสังคมให้เจริญพัฒนาเนื่องจากแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความสุจริตทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ เกิดเป็นพฤติกรรมของคนในสังคมในทิศทางที่ถูกต้อง อันมีที่มาจากนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติดังงามในสังคมไทยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องยาวนาน ที่กระทบต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งมุ่งพัฒนานักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ให้บัณฑิตมีทั้งความรู้ความสามารถและความดีตามความต้องการของสังคมสมัยใหม่ รวมทั้งเน้นให้พัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมอื่น ๆ มีอาจารย์และบุคลากรร่วมกันดำเนินงานจัดการเรียนรู้ภายใต้การสนับสนุนของผู้บริหาร เชื่อมโยงกับการบริการ

ภาพประกอบ 1 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ : คนอุดมศึกษาสุจริตคิดชอบ

วิชาการแก่สังคม ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ดำเนินงานโดยแต่ละสถาบันกำหนดนโยบายพัฒนานักศึกษา จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาการวิชาชีพ กับกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จัดกิจกรรมจัดการความรู้ อาจารย์หมั่นพัฒนาตนเองในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อการนี้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการประพุดิชอบ ในรูปแบบต่าง ๆ เกิดการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในสถาบัน นำสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกันภายในสถาบันและกับสถาบันอื่น ภายใต้การสนับสนุน กระตุ้น จูงใจ จากผู้บริหาร และสถาบัน ให้มีการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีใหม่ ๆ ในการพัฒนานักศึกษา ในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และผู้บริหาร เรียนรู้และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เมื่อการดำเนินงานเป็นไปอย่างจริงจังต่อเนื่อง ควรเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3 ระดับ คือ ระดับนักศึกษา ระดับอาจารย์

บุคลากรและผู้บริหาร และระดับชุมชน ต่างมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และดำเนินงานจัดการศึกษาตามบทบาทของตน ในการพัฒนานักศึกษาให้ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ เกิดความซาบซึ้ง ภูมิใจในการทำกิจกรรมและเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ไปพร้อมกัน

เมื่อดำเนินการดังกล่าวแล้ว ย่อมมีความเป็นไปได้ในการเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่บุคคลในสถาบันอุดมศึกษา ได้เรียนรู้และคุ้นเคยกับการประพุดิสุจริต ทั้งในระดับนักศึกษา ระดับอาจารย์ บุคลากร และผู้บริหาร และระดับชุมชน โดยต้องคำนึงถึง การนำเสนอและการประเมินแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นการขยายชุมชนแห่งการเรียนรู้

ภายใต้การกำกับติดตามของแต่ละสถาบันที่สามารถตอบสนองนโยบายแห่งรัฐ และกรณีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาใหม่ สถานการณ์ใหม่ ก็สามารถบูรณาการกับกระบวนการเดิม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา

นักศึกษาให้เป็นคนเก่งวิชาการวิชาชีพ ควบคู่กับการเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีทักษะการทำงานอย่างทันสมัย

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนา นักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นการดำเนินงานเพื่อสนอง นโยบายรัฐ สถาบันอุดมศึกษาควรใช้โอกาสที่รัฐสนับสนุน

เอื้อโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาแสดงศักยภาพในการพัฒนา คน เพราะแท้จริงแล้วการดำเนินงานเพื่อเป้าหมายดังกล่าว ก็เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม สอดคล้องสภาพแท้จริง ของสังคมไทย การดำเนินงานควรต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง บูรณาการกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอื่น ๆ อีกทั้ง สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และ เอื้อโอกาสให้การดำเนินภารกิจพัฒนาบัณฑิต วิจัย บริการ วิชาการแก่สังคม และพันธกิจอื่น เป็นไปอย่างเชื่อมโยงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎ์. (2559). **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**. ขอนแก่น : หจก.โรงพิมพ์ คลังนานาวิทยา.
- กระทรวงยุติธรรม. (2560). **แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2579)**. สืบค้นเมื่อจาก <http://www.moj.go.th>.
- กระทรวงศึกษาธิการ **คุรุสภาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา**. (2554). **พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาและสำนักงานเลขาธิการสภา
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2558). **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสพระชนมายุ 60 พรรษา**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. (2557). **จริยศาสตร์ : ปรัชญาจริยะ สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชินวัฒน์ ศาสนนันท์, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, โกมล ไพศาล. (2556). **ตัวแบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพของ มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย**. 19(2), 21-28.
- เชษฐา พวงรัตน์. (2559). **โลกศึกษา โลกทัศน์ และความเป็นพลเมือง. วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 22(1), 29 – 88.
- ธีระ รุญเจริญ. (2555). **สาระสำคัญ การจัดการศึกษาในโลกปัจจุบัน**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- นิธิ วดีวุฒิพงศ์ และปฐมภรณ์ วิโรจน์พันธุ์. (2558). **เรียงเรียง. ครู ผู้สร้างวันพรุ่งนี้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ประไพ ประดิษฐ์สุถาวร. (2559). **คุณธรรมพื้นฐานเรื่องความซื่อสัตย์ (Upholding Integrity)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2559. จาก tammkru.com.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2556). **คู่มือการจัดกิจกรรมในรายวิชาเพื่อสร้าง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย**. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสู่การปฏิบัติ”. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. สำนักงารราชบัณฑิตยสภา (2559).

- รำพึง ชำนาญ. (2553). รูปแบบพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อเป็นองค์การ
 แห่งการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
 วัทัญญ ภูครองนา. (2558). ตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาส
 ทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
 วิจารย์ พานิช. (2557). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. นครปฐม : ส เจริญการพิมพ์ จำกัด.
 วิชัย วงษ์ใหญ่. (2555). รูปแบบการพัฒนาคู่มือการแปลงหลักสูตรและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
 _____. (2559). บันทึกชีวิตครู สู่ชุมชนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
 สุมน อมรวิวัฒน์. (2557). บัณฑิตศึกษาไม่ใช่โรงเรียนมัธยมชั้นสูง. โครงการปาถกฐาราชบัณฑิตสังฆจร เรื่อง “การประเมินผล
 การเรียนรู้ ระดับบัณฑิตศึกษา”. วันอังคารที่ 25 พฤศจิกายน 2557 ณ ห้องประชุมสุวัจน์ลิปดพัลลภ 2
 อาคารยุพราชเบญจมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
 สิวรี พิศุทธิ์สินธพ. (2553). รูปแบบพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิก. วิทยานิพนธ์
 ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
 สุริยเดว ทริปาตี. (2560). เสวนา ครอบครัวข่าวเช้า. สถานีโทรทัศน์ ช่อง 33 วันที่ 18 เมษายน 2560 เวลา 5.30 นาฬิกา
 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557.
 กรุงเทพฯ : หจก. ภาพพิมพ์.
 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2559). ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
 ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564). สืบค้นเมื่อ จาก <https://www.nacc.go.th>
 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2552). สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาส
 มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
 Jones, Walter. (2010). Does Attitude Reflect Leadership? StudyMode.com. Retrieved December 2, 2010.
 from <http://www.studymode.com>. 2/12/2010. ●●●